

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

30 ΧΡΟΝΙΑ

Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

1 9 9 0 — 2 0 2 0

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

30 ΧΡΟΝΙΑ

Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
1990-2020

Διάρθρωση Ύλης - Επιμέλεια Σύνταξης
Αλεξία Αλτουβά – Ιωάννα Ρεμεδιάκη

ΑΘΗΝΑ 2023

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ
τ. Πρόεδρος Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α.
Χαιρετισμός – Σύντομος Απολογισμός

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών γιορτάζει τα 30 χρόνια από την ίδρυσή του με τη διοργάνωση ενός σημαντικού συνεδρίου με θέμα “Ελληνική Επανάσταση και Θέατρο” συνεορτάζοντας τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση και τιμώντας τους ομότιμους καθηγητές Νάσο Βαγενά και Άννα Ταμπάκη για το έργο και την προσφορά τους στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών, και παράλληλα εκδίδει τον παρόντα επετειακό τόμο με τα πεπραγμένα της τριακονταετίας του Τμήματος.

Έχει προηγηθεί η έκδοση δύο προηγούμενων τόμων, η πρώτη το 2000 για τα πρώτα δέκα χρόνια με έναν πλούσιο τόμο 436 σελίδων μεγάλου μεγέθους με επιμέλεια από την υπογράφουσα, όπου αποτυπώθηκαν η αρχή και η ανοδική πορεία του νεοσύστατου Τμήματος κατά την πρώτη δεκαετία (1990-2000) από την ίδρυσή του και το 2010 ενός δεύτερου περιεκτικού τόμου 389 σελίδων, επίσης μεγάλου μεγέθους, για τα είκοσι χρόνια του (1990-2010) με επιμέλεια της συναδέλφου καθηγήτριας Κωνσταντίνζας Γεωργακάκη.

Στον τωρινό τόμο περιλαμβάνονται οι δράσεις του Τμήματος τριάντα χρόνια από την ίδρυσή του, περιεκτικά αυτές των δύο πρώτων δεκαετιών 1990-2000, 2000-2010 και αναλυτικότερα αυτές της πρόσφατα διανυθείσας δεκαετίας 2010-2020, με επιμέλεια της επίκουρης καθηγήτριας Αλεξίας Αλτουβά και της λέκτορος Ιωάννας Ρεμεδιάκη.

Σκοπός της έκδοσης αυτής είναι η αποτύπωση των πεπραγμένων του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, ώστε να αποτελέσουν τεκμήριο της συμβολής του στην ιστορία των Θεατρικών Σπουδών στην ελληνική πανεπιστημιακή εκπαίδευση και ειδικότερα στο πλαίσιο του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στην εξέλιξη της Θεατρολογικής Επιστήμης στον ελληνικό χώρο, και όχι μόνο, και στην ιστορία της εκπαίδευσης των ελληνικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Καταγράφεται και παρουσιάζεται όλη η δραστηριότητα του Τμήματος α) διδακτική, β) ερευνητική, γ) επιστημονική, δ) καλλιτεχνική, ε) κοινωνική και στ) επαγγελματική.

Α. Διδακτικό Έργο Προπτυχιακές Σπουδές

Όσον αφορά τις προπτυχιακές σπουδές παρουσιάζεται ο προσανατολισμός του προγράμματος σπουδών ως προς τους τρεις διακριτούς άξονές του τον εκπαιδευτικό, τον επιστημονικό και τον επαγγελματικό με τα προσφερόμενα μαθήματα στα επιστημονικά γνωστικά πεδία α) της ιστορίας και δραματολογίας του ελληνικού και παγκόσμιου θεάτρου, β) της θεωρίας και φιλοσοφίας του θεάτρου και του δράματος, γ) της ανάλυσης της παράστασης: θεωρίας και σκηνικής πράξης, δ) της παιδαγωγικής και διδακτικής του θεάτρου, ε) των

άλλων επιστημών και τεχνών (λογοτεχνίας, ιστορίας του πολιτισμού, ιστορίας της τέχνης, κινηματογράφου, μουσικής, κ.ά.).

Ο ενδιαφερόμενος μελετητής μπορεί να παρακολουθήσει την εξέλιξη του προγράμματος σπουδών με τις ενδιάμεσες αναμορφώσεις του από την πρώτη μεγάλη αναμόρφωση 2003-2008 (Πρόγραμμα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. με τίτλο “Ελληνικό και Ευρωπαϊκό Θέατρο: Θεωρία και Πράξη με επιστημονική υπεύθυνη την καθηγήτρια Άννα Ταμπάκη) με την εισαγωγή νέων μαθημάτων στις θεματικές ενότητες “Τέχνες και πολιτισμός”, “Γυναίκα και θέατρο”, “Θεατρική μετάφραση”, συνοδευόμενων από κύκλο εξειδικευμένων εργαστηρίων, στη σκηνοθεσία, σκηνογραφία, ενδυματολογία, υποκριτική και αγωγή του λόγου, στην κινησιολογία - χορό και χορογραφία, καθώς και στο θέατρο στην εκπαίδευση, μέχρι τις δύο πρόσφατες αναμορφώσεις 2019 και 2020 με τη δημιουργία ενός πλούσιου προγράμματος προσφερόμενων 95 μαθημάτων, 43 υποχρεωτικών και 52 επιλεγόμενων: α) 65 μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, β) 28 μαθημάτων γενικών γνώσεων, γ) 31 μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων, δ) 26 εργαστηριακών μαθημάτων, ε) 8 μαθημάτων παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας, στ) 3 μαθημάτων υπόβαθρου.

Πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας

Από το 2013 (με βάση τον Νόμο 1486/2013) πραγματοποιήθηκε νέα αναμόρφωση του Π.Π.Σ. με την καθιέρωση «Προγράμματος Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας» που προετοιμάζει κατάλληλα τους θεατρολόγους οι οποίοι επιθυμούν να εργασθούν στην εκπαίδευση. Ο/Η ενδιαφερόμενος/η φοιτητής/τρια υποχρεούται να παρακολουθήσει τουλάχιστον οκτώ (8) μαθήματα παιδαγωγικού χαρακτήρα, τα οποία κατανέμονται σε τρεις θεματικές ενότητες α) θέματα μάθησης και διδασκαλίας, β) θέματα εκπαίδευσης και αγωγής και γ) ειδική διδακτική και άσκηση διδακτικής του θεάτρου στα σχολεία.

Η επιτυχής ολοκλήρωση του ειδικού αυτού προαιρετικού προγράμματος οδηγεί στο Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας που επιτρέπει στους αποφοίτους του Τμήματος να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς επιλογής εκπαιδευτικών ή σε άλλες θέσεις όπου απαιτούνται πιστοποιημένα προσόντα εκπαιδευτικού.

Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης προπτυχιακών φοιτητών

Η Πρακτική Άσκηση έχει ως κύριο σκοπό την ερευνητική και επαγγελματική εξοικείωση των φοιτητών με το γνωστικό αντικείμενο των σπουδών τους σε χώρους επαγγελματικής δραστηριότητας θεατρολόγων. Από το έτος 2013-2014 η Πρακτική Άσκηση αποτελεί υποχρεωτικό μάθημα για τη λήψη του πτυχίου.

Το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης άρχισε να λειτουργεί από τα ακαδημαϊκά έτη 1997/1998 (με υπεύθυνη την καθηγήτρια Χρ. Σταματοπούλου-Βασιλάκου), αρχικά πιλοτικά σε συνεργασία με λίγους φορείς και ακολούθησε η συστηματική λειτουργία του από τα έτη 1998 (1999-2000/2001 με υπεύθυνη την καθηγήτρια Λίλα Μαράκα, τα έτη 2002-2006, 2006-2008, 2008-2009

με υπεύθυνη την καθηγήτρια Άννα Ταμπάκη, τα έτη 2009-2015 με υπεύθυνη την αναπληρώτρια καθηγήτρια Γωγώ Βαρζελιώτη και τα έτη 2015-2020 με υπεύθυνη την επίκουρη καθηγήτρια Αλεξία Αλτουβά, εμπλουτιζόμενο κάθε χρόνο και με νέους φορείς υλοποίησης του προγράμματος (κρατικές σκηνές, ΔΗ.Π.Ε.Θ.Ε. και ιδιωτικά θέατρα, οργανισμούς και εταιρείες πολιτιστικών δραστηριοτήτων, πνευματικά κέντρα, σωματεία, ερευνητικά κέντρα και επιστημονικούς φορείς, σχολεία όλων των βαθμίδων, δημιουργικά εργαστήρια, κοινωφελή ιδρύματα κ.ά.).

Η αποτελεσματικότητά του είναι αδιαμφισβήτητη, όπως αποδεικνύει το μεγάλο ποσοστό επαγγελματικής απορρόφησης των αποφοίτων μας στους χώρους της πρακτικής άσκησης τους.

Πρόγραμμα Κινητικότητας Φοιτητών Erasmus

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ενθαρρύνει την κινητικότητα των φοιτητών μέσω της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα Erasmus. Από το 1996/1997 μέχρι και το 2019/2020 έχει συνάψει διμερείς συμβάσεις με 15 ευρωπαϊκά πανεπιστήμια: Γαλλία (Université de la Sorbonne Nouvelle – Paris III, Université Paul Valéry Montpellier III, Université Toulouse-Jean Jaurès, Université de Lille), Γερμανία (Freie Universität Berlin), Ιρλανδία (Trinity College Dublin), Ιταλία (Università degli studi di Torino, Università IUAV di Venezia), Ισπανία (Universidad de Almeria), Τσεχία (Masarykova Universita v Brne, Charles University in Prague), Πορτογαλία (Universidade de Coimbra), Πολωνία (Uniwersytet Wroclawski), Ρουμανία (Babes-Bolyai Cluj-Napoca), Βουλγαρία (University of Plovdiv «Paisii Hilendarski»), ενισχύοντας την κινητικότητα τόσο των φοιτητών όσο και του διδακτικού προσωπικού του.

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Από το 1995-1997 που άρχισε να λειτουργεί το πρώτο Π.Μ.Σ. του Τμήματος με διευθυντή τον καθηγητή Βάλτερ Πούχνερ στην αρχή υπό μη καθιερωμένη δομή μέχρι και το 2020 υλοποιήθηκαν πέντε Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών ως εξής:

1)	1997/8-2003/4	“Το ελληνικό θέατρο από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας: Θεωρία και παράσταση”
	1997-1998	Διευθύντρια: Χρύσα Μαλτέζου
	1998-2004	Διευθυντής: Άγγελος Δεληβορριάς
2)	2004-2007	“Θέατρο: Θεωρία και πράξη: Ιστορία και παρόν”
		Διευθυντής: Βάλτερ Πούχνερ
3)	2007-2014	“Παγκόσμιο θέατρο: Πράξη - Δραματοουργία - Θεωρία”
	2007-2009	Διευθυντής: Σάββας Γώγος
	2009-2014	Διευθύντρια: Άννα Ταμπάκη

4)	2014-2018	“Από το κείμενο στη σκηνή: Το ελληνικό θέατρο σε διάλογο με το παγκόσμιο”
	2014-2016	Διευθυντής: Ιωσήφ Βιβιλάκης
	2016-2018	Διευθύντρια: Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου
5)	2018-2020	“Ελληνικό και παγκόσμιο θέατρο: Δραματουργία Παράσταση και Εκπαίδευση”
		Διευθύντρια: Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου

Όλα τα Π.Μ.Σ. είχαν ως πυρήνα τους μαθήματα για το νεοελληνικό, το αρχαίο και το παγκόσμιο θέατρο, την εκδοτική κειμένων και τη μεθοδολογία της έρευνας, τη θεωρία του θεάτρου και του δράματος, την ανάλυση της παράστασης και το σύγχρονο θέατρο, καθώς και πρωτοπορίες του θεάτρου, και είχαν πάντα διάρκεια 4 εξάμηνα με υποχρεωτική την εκπόνηση διπλωματικής εργασίας.

Στο διάστημα των ετών από το παλαιότερο Π.Μ.Σ. στα νεότερα πραγματοποιήθηκαν αλλαγές και βελτιώσεις, καθώς και οργανωτική βελτίωση της δομής και λειτουργίας του με την παράλληλη λειτουργία ειδικής γραμματείας του Π.Μ.Σ.

Το πρόσφατο Π.Μ.Σ. που λειτουργεί από το 2018/19 διαφέρει από τα προηγούμενα σε δύο βασικά σημεία: α) στην καθιέρωση δύο διακριτών κατευθύνσεων στις μεταπτυχιακές σπουδές: (α) τη Δραματουργία και Παράσταση (β) τη Διδακτική του Θεάτρου και β) στην εισαγωγή πρακτικών καλλιτεχνικών μαθημάτων πέρα από το πλούσιο πρόγραμμα θεωρητικών μαθημάτων.

Στο πλαίσιο λειτουργίας του Π.Μ.Σ. έχει ενταχθεί και λειτουργεί το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Έρευνας και Τεκμηρίωσης Αρχαίου Ελληνικού Δράματος που ιδρύθηκε το 1997 με πρωτοβουλία του καθηγητή Πλάτωνα Μαυρομούστακου, του καθηγητή Όλιβερ Τάπλιν από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και του καθηγητή Βάλτερ Πούχνερ, με στόχο την επαναπροσέγγιση του αρχαίου ελληνικού δράματος, ανανέωση της διδασκαλίας του και μελέτη της αναβίωσής του στις σύγχρονες σκηνές.

Το Δίκτυο έχει συνεργαστεί με 20 πανεπιστήμια ευρωπαϊκών χωρών και παράλληλα έχει αναπτύξει συνεργασίες με ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια της Αμερικής, ενώ έχει διοργανώσει σειρά θερινών μαθημάτων για Έλληνες και ξένους φοιτητές.

Διδακτορικές Σπουδές

Από το 1990 μέχρι και το 2020 έχουν εκπονηθεί συνολικά 44 διδακτορικές διατριβές, οι περισσότερες των οποίων αποτελούν πλέον έργα αναφοράς στη βιβλιογραφία της ελληνικής Θεατρολογίας.

Τα θέματα των διδακτορικών διατριβών που έχουν διαχρονικά ανατεθεί, διακρίνονται για την πρωτοτυπία τους αλλά και για τη μεγάλη χρονική έκταση τού προς μελέτη αντικειμένου τους, με στόχο την κάλυψη μεγάλων ερευνητικών κενών στον τομέα της ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου, της πρόσληψης του αρχαίου θεάτρου, της ελληνικής και παγκόσμιας δραματουργίας,

της σκηνοθεσίας, της σκηνογραφίας – ενδυματολογίας αλλά και της σύγχρονης τεχνολογίας στο θέατρο. Οι διδάκτορες του Τμήματος έχουν στελεχώσει ως καθηγητές και επιστημονικοί συνεργάτες τμήματα ελληνικών και ξένων Α.Ε.Ι., καθώς και ερευνητικά κέντρα, επίσης καλλιτεχνικούς και πολιτιστικούς φορείς και την εκπαίδευση, ενώ οι υποψήφιοι διδάκτορες ανέρχονταν το 2020 στον αριθμό των 52 νέων επιστημόνων που έχουν αναλάβει να μελετήσουν ιδιαίτερα πρωτότυπα θέματα .

Μεταδιδακτορικές Σπουδές

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών προσφέρει επίσης τη δυνατότητα εκπόνησης μεταδιδακτορικής έρευνας σε κατόχους διδακτορικού διπλώματος από Α.Ε.Ι. εσωτερικού ή εξωτερικού αναγνωρισμένου από το Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. Την επίβλεψη αναλαμβάνει μέλος Δ.Ε.Π.

Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί 8 μεταδιδακτορικές έρευνες, ενώ άλλες 10 βρίσκονται σε εξέλιξη.

Έχει εκπονηθεί Κανονισμός Μεταδιδακτορικής Έρευνας από την καθηγήτρια Κυριακή Πετράκου, ο οποίος επικαιροποιήθηκε από την ίδια το 2019.

Β. Ερευνητικό Έργο

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών παρουσιάζει εντυπωσιακή ερευνητική δραστηριότητα από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα χάρη στην ενεργό ερευνητική δραστηριότητα των μελών Δ.Ε.Π., τόσο με την ανάληψη ατομικών όσο και συλλογικών ερευνητικών προγραμμάτων. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές καθώς επίσης οι υποψήφιοι διδάκτορες και οι διδάκτορες του Τμήματος είχαν και έχουν πάντα ενεργή και πολύ αποτελεσματική συμμετοχή στα ερευνητικά αυτά προγράμματα:

- Πρόγραμμα “Καποδίστριας” (1990-2010)

Την πρώτη δεκαετία της λειτουργίας του το Τμήμα συμμετείχε στο Πρόγραμμα “Καποδίστριας” του Πανεπιστημίου Αθηνών, μέσω του Ε.Λ.Κ.Ε. που χρηματοδότησε 23 ατομικά ερευνητικά έργα μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος.

- Πρόγραμμα “Πυθαγόρας Ι” (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι) (2003-2007)

Συλλογικό πρόγραμμα με αντικείμενο “Βιβλιογραφία της Ελληνικής Θεατρολογίας 1900-2005: Πηγές και επιστημονικές μελέτες” (Επιστημονικός υπεύθυνος: Βάλτερ Πούχνερ).

- Πρόγραμμα “Πυθαγόρας Ι” (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι) (2003-2007)

Συλλογικό πρόγραμμα με αντικείμενο “Παραστασιογραφία και τεκμηρίωση των παραστάσεων αρχαίου ελληνικού δράματος στην Ελλάδα - Ψηφιοποίηση σχετικού οπτικοακουστικού υλικού” (Επιστημονικός υπεύθυνος: Πλάτων Μαυρομούστακος).

- Πρόγραμμα “Πυθαγόρας ΙΙ” (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ)

Συλλογικό πρόγραμμα με αντικείμενο τη Βάση δεδομένων αρχαίου θεάτρου “Σεμέλη” (Επιστημονικός υπεύθυνος: Σάββας Γώγος).

- Πρόγραμμα “Κοινωνία της Πληροφορίας” Γ Κ.Π.Σ. (2006-2008)

Συλλογικό πρόγραμμα του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

του Πανεπιστημίου Αθηνών με αντικείμενο την ψηφιοποίηση συλλογών του Ε.Κ.Π.Α. Συμμετοχή του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών στο ανωτέρω πρόγραμμα με αντικείμενο την ψηφιοποίηση της συλλογής των θεατρικών προγραμμάτων της βιβλιοθήκης του (Συντονίστρια έργου: Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου).

- Πρόγραμμα “Θαλής” για την αριστεία στην έρευνα (2012-2015)

Συλλογικό πρόγραμμα με αντικείμενο “Χρυσαλλίς: Πολιτισμικές διαμεσολαβήσεις στη διαμόρφωση του εθνικού χαρακτήρα στον περιοδικό τύπο του 19ου αιώνα” (Επιστημονική υπεύθυνη: Άννα Ταμπάκη).

- “Πειραματική εφαρμογή της Θεατρικής Αγωγής στο Γυμνάσιο” (2018-2020)

Ερευνητικό πρόγραμμα του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας. Στόχος του προγράμματος η διάχυση των αισθητικών δράσεων και προσεγγίσεων σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος του Γυμνασίου μέσω της Θεατρικής Αγωγής, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η τέχνη του θεάτρου στον εμπλουτισμό της μαθησιακής διαδικασίας.

Ερευνητικά Εργαστήρια

Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην ενίσχυση του ερευνητικού προφίλ του Τμήματος το οποίο αποφάσισε την ίδρυση τριών (3) νέων Ερευνητικών Εργαστηρίων ως ακολούθως (ΦΕΚ, τεύχος Β΄, αρ. 2134/7-7-2019):

- Εργαστήριο Έρευνας και Τεκμηρίωσης του Νεοελληνικού Θεάτρου
- Εργαστήριο “Θέατρο, Φιλοσοφία και Εκπαίδευση”
- Εργαστήριο Ιστορίας του Βιβλίου

Παράλληλα λήφθηκε μέριμνα για την επικαιροποίηση της λειτουργίας του Εργαστηρίου Αρχαίου Δράματος και Θεατρολογικής Έρευνας (ΦΕΚ ίδρυσης, τεύχος Β΄, αρ. 1493/10-10-2003) με την εκπόνηση νέου εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του (ΦΕΚ, τεύχος Β΄, αρ. 4467/9-12-2019).

Εκλογές Διευθυντών Εργαστηρίων

Στις 2 Δεκεμβρίου 2019 πραγματοποιήθηκαν οι εκλογές για την εκλογή των Διευθυντών των Εργαστηρίων του Τμήματος. Εξελέγησαν ως Διευθυντές (ΦΕΚ, τεύχος Υ.Ο.Δ.Δ., αρ. 89/7-2-2020) οι:

- Καθηγητής Πλάτων Μαυρομούστακος, Διευθυντής του Εργαστηρίου Αρχαίου Δράματος και Θεατρολογικής Έρευνας,
- Καθηγητής Γιώργος Π. Πεφάνης, Διευθυντής του Εργαστηρίου «Θέατρο, Φιλοσοφία και Εκπαίδευση»,
- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Άννα Καρακατσούλη, Διευθύντρια του Εργαστηρίου Ιστορίας και Βιβλίου,
- Επίκουρη Καθηγήτρια Αλεξία Αλτουβά, Διευθύντρια του Εργαστηρίου Έρευνας και Τεκμηρίωσης του Νεοελληνικού Θεάτρου.

Βάσεις Δεδομένων

Στα πλαίσια της ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος έχουν οργανω-

Θεί οι παρακάτω βάσεις δεδομένων:

- Βάση δεδομένων “Chrysalis.eu”, που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Αριστεία 1. 2012 - 2015 - Θαλής: «Πολιτισμικές διαμεσο-λαβήσεις και διαμόρφωση του ‘εθνικού χαρακτήρα’ στον περιοδικό Τύπο του 19ου αιώνα (Χρυσάλλης)»/ “Cultural transfer and national character in 19th century Greek periodicals (Chrysallis)”, με επιστημονική υπεύθυνη την ομότιμη καθηγήτρια Άννα Ταμπάκη.
- Βάση δεδομένων arcnet-database.net και αντίστοιχη ιστοσελίδα (<http://ancient-drama.net/>), που έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Έρευνας και Τεκμηρίωσης των Παραστάσεων του Αρχαίου Δράματος»/“European Network of Research and Documentation of Performances of Ancient Greek Drama, (Arc-Net)” με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή Πλάτωνα Μαυρομούστακο.
- Βάση δεδομένων «Έρευνα και σύνταξη βιβλιογραφίας της Ελληνικής Θεατρολογίας 1900-2005: Πηγές και επιστημονικές μελέτες» που δημιουργήθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2004-2008 στο πλαίσιο του αντίστοιχου ερευνητικού προγράμματος (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ – ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ), που διηύθυνε ο επίτιμος καθηγητής Βάλτερ Πούχνερ. Μετά την αφυπηρέτησή του, την εποπτεία της βάσης δεδομένων ανέλαβε η καθηγήτρια Χρ. Σταματοπούλου-Βασιλάκου, που ανήκε στην τριμελή κεντρική επιτροπή εποπτείας του ανωτέρου ερευνητικού προγράμματος. Πρόσφατα το πρόγραμμα επεκτάθηκε περαιτέρω στο αντικείμενο «Θέατρο στην εκπαίδευση και Θέατρο για παιδιά» που υλοποιείται από το μέλος Ε.ΔΙ.Π. Ίλια Λακίδου.
- Βάση δεδομένων «Αρχαίο Θέατρο: Σεμέλη» (<https://semele.theatre.uoa.gr>), που δημιουργήθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 στο πλαίσιο του αντίστοιχου ερευνητικού προγράμματος (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ – ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ), που διηύθυνε ο καθηγητής Σάββας Γώγος. Μετά την αφυπηρέτησή του, την εποπτεία της βάσης δεδομένων και της ιστοσελίδας ανέλαβε η αναπληρώτρια καθηγήτρια Αικατερίνη Διαμαντάκου που ανήκε στην κεντρική τριμελή επιτροπή εποπτείας του ανωτέρω ερευνητικού προγράμματος.
- Βάση δεδομένων θεατρικών προγραμμάτων. Η συλλογή θεατρικών προγραμμάτων του Τμήματος που αριθμεί περισσότερα από 5.000 τεκμήρια έχει αρχίσει να καταχωρίζεται τμηματικά στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη «Πέργαμος» με τη συνδρομή μεταπτυχιακών φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών (βλ. pergamos.lib.uoa.gr). Την τριετία 2017-2020 συνεχίστηκε η τροφοδότηση της ανωτέρω βάσης με τη συνδρομή των μελών Ε.ΔΙ.Π. Λίλυς Αλεξιάδου, Μιχαέλας Αντωνίου και Ίλιας Λακίδου, καθώς και της αποσπασμένης μουσικολόγου Μαγδαληνής Καλοπονά.

Συγκρότηση Βιβλιοθήκης Τμήματος

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής, ερευνητικής και επιστημονικής δράσης του, το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ανέλαβε την ευθύνη δημιουργίας και οργάνωσης Βιβλιοθήκης από ίδιους πόρους από την ετήσια επιχορήγηση του Ε.Κ.Π.Α. και τα τελευταία χρόνια από πόρους των διδάκτρων του Π.Μ.Σ., εμπλουτιζό-

μενης επίσης από δωρεές ιδιωτών και ιδιωτικούς φορείς. Η Βιβλιοθήκη που οργανώθηκε άρτια σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών από τις άξιες βιβλιοθηκονόμους Δήμητρα Μάρκου και Ελένη Τσομπάνη λειτούργησε από το 1991 μέχρι το Σεπτέμβριο του 2018, οπότε όλο το υλικό της (16.650 τόμοι, 161 τίτλοι περιοδικών, εξοπλισμός σε έπιπλα και ηλεκτρονικά μηχανήματα) παραχωρήθηκε και ενσωματώθηκε στην Κεντρική Βιβλιοθήκη της Φιλοσοφικής Σχολής. Επιμέρους συλλογές που είχαν συγκροτηθεί από άλλο υλικό και δωρεές στη διάρκεια της λειτουργίας της, παρέμειναν στο Τμήμα και εντάχθηκαν στο Εργαστήριο Έρευνας και Τεκμηρίωσης του Νεοελληνικού Θεάτρου.

Γ. Επιστημονικό Έργο

Στη διάρκεια των 30 χρόνων το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών έχει αναπτύξει, εκτός από την ερευνητική και άλλη περαιτέρω επιστημονική δραστηριότητα με τη:

α) διοργάνωση μεγάλου αριθμού (51) συνεδρίων, συμποσίων και ημερίδων με μεγάλη επιτυχία. Ας σημειωθεί ότι διοργάνωσε το Α Πανελλήνιο Θεατρολογικό Συνέδριο με θέμα «Το ελληνικό θέατρο από τον 17ο στον 20ό αιώνα» (17-20 Δεκ. 1998), το Β Πανελλήνιο Θεατρολογικό Συνέδριο με θέμα «Σχέσεις του νεοελληνικού θεάτρου με το ευρωπαϊκό» (18-21 Απρ. 2002) καθώς και το Ε Πανελλήνιο Θεατρολογικό Συνέδριο με θέμα «Θέατρο και δημοκρατία» (5-8 Νοεμ. 2014). Επίσης το Α Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Θέατρο και Θεατρικές Σπουδές στο κατώφλι του 21ου αιώνα/ Theatre Studies in the 21st century/ Théâtre et Etudes Théâtrales au seuil du XXème siècle» (28 Σεπτ.-1 Οκτ. 2005) με 16 εισηγητές από τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια. Επίσης το Επετειακό Συνέδριο για τα 20 χρόνια από την ίδρυση του Τμήματος με θέμα «Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνής» (28-30 Ιαν. 2011), το Επιστημονικό Συμπόσιο «Ελληνικότητα και ετερότητα» σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (14-17 Μαΐου 2015), καθώς και το Επετειακό Συνέδριο για τα 20 χρόνια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με θέμα «Πηγές της έρευνας» (27-29 Απρ. 2017), για να μνημονεύσουμε τα συνέδρια που συγκέντρωσαν εντυπωσιακό αριθμό ομιλητών και συνέδρων, χωρίς ουδόλως να παραγνωρίζεται η αξία και η σημασία των συμποσίων και των ημερίδων που έδωσαν τη δυνατότητα εμβάθυνσης στη θεματική τους,

β) διοργάνωση δύο μεγάλων εκθέσεων υπό την επιμέλεια της καθηγήτριας Ελένης Φεσσά-Εμμανουήλ, (1) «Ελληνες σκηνογράφοι – ενδυματολόγοι και αρχαίο δράμα» (31 Μαρτίου – 30 Απριλίου 1999) στο κτήριο Κωστή Παλαμά και (2) «Χορός και θέατρο» (19 Ιαν. 2004 – 15 Φεβρ. 2004) στο Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων.

Και οι δύο ανωτέρω εκθέσεις στις οποίες έλαβε μέρος μεγάλος αριθμός φοιτητών αποτέλεσαν πολιτιστικό γεγονός για την Αθήνα και για τη χώρα μας με τις περιοδείες που ακολούθησαν και συνοδεύτηκαν από εντυπωσιακούς ογκώδεις καταλόγους που αποτελούν διαχρονικά βιβλία αναφοράς για το υλικό και την πλούσια τεκμηρίωσή τους,

γ) με την υλοποίηση εκτενούς εκδοτικού προγράμματος που περιλαμβάνει

νει: (1) την έκδοση ετήσιας επιστημονικής επετηρίδας του Τμήματος «*Παράβασις*» από το 1995 έως και το 2020. Από το 2014 κάθε τόμος χωρίζεται σε δύο επιμέρους τόμους έναν ξενόγλωσσο και έναν ελληνόγλωσσο. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί συνολικά 21 τόμοι και 9 τόμοι ως παραρτήματα της «*Παράβασις*» (βοηθήματα – μελετήματα), (2) εκδόσεις των πρακτικών των συνεδρίων. Μέχρι το 2020 έχουν εκδοθεί 22 τόμοι πρακτικών, ενός ακόμη συνεδρίου «Πηγές της έρευνας» που εκδόθηκε το 2021 και τρεις που βρίσκονται υπό έκδοση.

Λόγω της μεγάλης συμμετοχής ομιλητών στα συνέδρια του Τμήματος τα πρακτικά τους αποτελούν βασικά *corpora* της βιβλιογραφίας της Ελληνικής Θεατρολογίας, περιλαμβάνοντας εισηγήσεις σχεδόν όλων των Ελλήνων θεατρολόγων, παλαιότερων και νεότερων οι οποίοι καταθέτουν το απόσταγμα της συμβολής τους στην ανάπτυξη της ελληνικής Θεατρολογίας, (3) έκδοση δέκα (10) τόμων μεμονωμένων εκδόσεων πλούσιας θεματολογίας, βιβλία ογκώδη που έχουν αφήσει το στίγμα τους.

δ) με τη διοργάνωση σειράς διαλέξεων.

Δ. Καλλιτεχνικό Έργο

Με τη διοργάνωση παραστάσεων, εργαστηρίων ποικίλων εκδηλώσεων, σεμιναρίων με προσκλήσεις διακεκριμένων καλλιτεχνών, επισκέψεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα και παρακολούθηση επαγγελματικών παραστάσεων και γενικότερα του σύγχρονου καλλιτεχνικού γίνεσθαι στη χώρα μας και όχι μόνο. Ο μεγάλος αριθμός τους δεν επιτρέπει την εδώ συνοπτική παρουσίαση του υλικού αυτού.

Ε. Κοινωνικό Έργο

Με τη διοργάνωση παραστάσεων σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες και με εθελοντικό διδακτικό και καλλιτεχνικό έργο σε Μ.Κ.Ο., σε φιλανθρωπικούς και κοινωνικούς φορείς. Ενδεικτικά αναφέρουμε το νοσοκομείο κρατουμένων «Άγιος Παύλος», των φυλακών Κορυδαλλού, γηροκομεία και δομές προσφύγων, καθώς και ειδικές δράσεις λόγω της πανδημίας (π.χ. ηχογράφηση παραμυθιών για μικρά παιδιά κ.ά.).

Στ. Επαγγελματικό έργο

Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών από την αρχή στήριξε την επαγγελματική – συνδικαλιστική οργάνωση των αποφοίτων του Τμήματος από τους οποίους ιδρύθηκε το 1995 ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Θεατρολόγων (Π.Ε.ΣΥ.Θ.) με κύριο μέλημα την κατοχύρωση των επαγγελματικών τους δικαιωμάτων και την εδραίωση του νέου επαγγέλματος του θεατρολόγου τόσο στον χώρο της εκπαίδευσης, όσο και στον χώρο του θεατρικού και πολιτιστικού γίνεσθαι.

Μετά την κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων θεατρολόγων (Π.Δ. αρ. 125, ΦΕΚ τεύχος Α', αρ. 111/6-4-2000) και την καθιέρωση το 2001 του κλάδου εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ32 Θεατρικών Σπουδών), το ΥΠ.Ε.Π.Θ. αποφασίζει μετά από συνεχείς παρεμβάσεις του Τμήματος και ιδίως της υπογράφουσας, τη δημιουργία νέων θέσεων

για τους ΠΕ32 στο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ το 2008, με τον οποίο διορίστηκαν οι πρώτοι 60 θεατρολόγοι στη δημόσια εκπαίδευση, γεγονός που οδήγησε στη θεσμοθέτηση για πρώτη φορά μόνιμων θέσεων θεατρολόγων στη δημόσια εκπαίδευση και στην αναβάθμιση προσλήψεων του ετήσιου μεγάλου αριθμού θεατρολόγων από το status των ωρομισθίων στο status των αναπληρωτών.

Το Τμήμα στήριξε επίσης τον Π.Ε.ΣΥ.Θ. στις δίκαιες διεκδικήσεις του έναντι των Ανώτερων Δημόσιων και Ιδιωτικών Σχολών Καλλιτεχνικής Εκπαίδευσης, καθώς και στη δημιουργία νέων θέσεων στον διαγωνισμό του ΑΣΕΠ το 2021 με τον οποίο διορίστηκαν 171 νέοι θεατρολόγοι στη δημόσια εκπαίδευση, εκ των οποίων οι 58 είναι απόφοιτοι του Τμήματός μας.

Προσωπικό

Όλη η ανωτέρω δημιουργικότητα, η δυναμική παρουσία του διδακτικού προσωπικού Τμήματος στο επιστημονικό γίγνεσθαι, η συνεχής προσφορά του στον επιστημονικό και κοινωνικό χώρο με την προβολή της ελληνικής θεατρικής κληρονομιάς από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, το πλούσιο συγγραφικό και εκδοτικό έργο τους, η εντυπωσιακή καλλιτεχνική δραστηριότητα τόσο στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών όσο και εκτός αυτού, οφείλεται στην άσκηση και συνεχή προσπάθεια συνολικά 32 μελών Δ.Ε.Π. και τριών Ε.ΔΙ.Π. τα τελευταία χρόνια και πρόσφατα μιας Ε.Ε.Π., που έχουν συνεπικουρηθεί στο έργο τους συνολικά από 32 ακόμη εξωτερικούς συνεργάτες, στη διάρκεια των 30 χρόνων, σημαντικούς επιστήμονες και γνωστούς καλλιτέχνες (ηθοποιούς σκηνοθέτες, σκηνογράφους, χορογράφους και λοιπούς καλλιτέχνες).

Οι δύο ιδρυτές του Τμήματος, ο επίτιμος καθηγητής Βάλτερ Πούχνερ και ο ακαδημαϊκός αείμνηστος Σπύρος Α. Ευαγγελάτος με το ήθος και το προσωπικό τους παράδειγμα μακριά από παλαιές καθηγητικές συμπεριφορές, οι ίδιοι δύο πληθωρικές προσωπικότητες, δημιούργησαν μία ευρύχωρη αγκαλιά, όπου περιφρουρώντας με σοφία την ισορροπία των καλών διαπροσωπικών σχέσεων όλων των συννοικούντων, προσέφεραν αφειδώλευτα χώρο για την προσωπική πορεία του καθενός και της καθεμιάς μας, ώστε να γίνουμε παραγωγικοί για δικό μας όφελος αλλά και προς όφελος του κοινού μας σπιτιού, του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Με θέσεις, αντιθέσεις, συνθέσεις, συνεργασίες αλλά και μοναχικές πορείες ο σκοπός έχει επιτευχθεί.

Κυρίες και Κύριοι,

Έγιναν πολλά τα χρόνια που πέρασαν και θα γίνουν περισσότερα τα χρόνια που θα ακολουθήσουν με την ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού με νέους διδάσκοντες, εργατικούς, δυναμικούς, με φρέσκες ιδέες, ζωντάνια και δύναμη οι οποίοι με τη συνδρομή του πάντα πρόθυμου διοικητικού προσωπικού έχουν πολλά να προσφέρουν.

Ας είμαστε όλοι καλά. Χρόνια μας πολλά.

Σας ευχαριστώ πολύ.